

ACADEMIA ROMÂNĂ

DICTIONARUL

LIMBII ROMÂNE

ÎNTOCMIT ȘI PUBLICAT DUPĂ ÎNDEMNUL

MAIESTĂȚII SALE REGELUI

CAROL I

TOMUL II

PARTEA I

F — I

MONITORUL OFICIAL ȘI IMPRIMERIILE STATULUI

IMPRIMERIA NAȚIONALĂ

BUCUREȘTI

1934

PREFAȚA LA VOLUMUL II

În anul 1910 s'a început publicarea acestui volum, a cărui parte dintâi, cuprinzând literele F—I, apare acum. Tipărirea a mers paralel cu aceea a volumului I (A—E). Când, din cauza războiului și a greutăților prin care a trecut țara în anii ce i-au urmat, publicarea a trebuit să fie întreruptă, această întrerupere — între anii 1914 — 1928 — a atins amândouă volumele.

Volumul II a fost lucrat cu o altă echipă de colaboratori, dar cu același conducător, ceea ce asigură operei o unitate desvârșită. Acest director n'a avut numai rolul de organizator și animator al muncii de colaborare; el nu s'a mărginit numai să dea directivele generale, ci toate articolele redactate, mari și mici, au trecut prin mâna lui, spre a fi completate, întregite și modificate adesea în întregime.

Cel puțin două corecturi au fost citite de el.

Iniția redacție, adică munca grea și migăloasă a stabilirii și clasării înțelesurilor, a căutării celei mai potrivite definiții, a urmării dezvoltării istorice, repartiției, vitalității și circulației cuvintelor, în literatură și în graiul viu, precum și căutarea etimologiei, este aproape întreagă (1571 din 1900 de coloane) opera plină de devotament și abnegație a d-lui THEODOR CAPIDAN, profesor la Universitatea din Cluj și membru corespondent al Academiei Române.

Nu mai în mod excepțional a colaborat la acest volum redactorul volumului I, d-l Constantin Lacea, profesor la Academia de Comerț din Cluj (103 coloane, cuprinzând partea cea mai mare a cuvintelor începătoare cu IMPO—IMPU, INAC—INCAD și IP—IUT). Vremelnic și în mod incidental au mai făcut redacția primă d-nii Alexie Procopovici, profesor la Universitatea din Cernăuți și membru corespondent al Academiei Române (114 coloane cuprinzând cuvintele IARBĂ—IARC, IFOS—IGNIE, IM—IMACIUNE, IMARMEN—IMBĂI, IMAGINABIL—ÎNȘIRUITURĂ, ÎNȘOMOLTOCI—ÎNSORTI, ÎNSUMI—INSUPORTABIL), Nicolae Drăganu, profesor la Universitatea din Cluj și membru corespondent al Academiei Române (Cuvintele ÎN—INACCESIBILITATE și ÎNTRU—ÎNTRUCHIPA, cu totul 28 de coloane) și Iorgu Iordan, profesor la Universitatea din Iași (Cuvintele ÎNCA și o parte a celor începătoare cu ÎNSI— și ÎNSU—, în total 16 coloane).

Dictionarul, nevoit să studieze cuvintele în ordinea alfabetului, trebuie să compenseze această arbitrară izolare a elementelor limbii din ambianța lor firească printr-o cât mai stăruitoare atenție asupra nuanțelor de înțeles pe care vorba e capabilă să le primească în legătură cu alte vorbe și asupra măsurii în care ea poate fi înlocuită prin sinonime. Spre a putea completa redacția și cu această parte, ne-am asigurat colaborarea d-lui Dumitru Evolceanu, profesor la Universitatea din București, și mai târziu a d-lui Teodor Naum, profesor la Universitatea din Cluj,

care, prin cultura lor clasică, aveau acea claritate și eleganță armonică necesare spre a putea da definițiilor întrebuițate în Dicționar o formă cât mai limpede și cuprinzătoare. Datorită simfuhui fin de limbă al acestor doi colaboratori, stabilirea sensurilor s'a putut face mai nuanțată și sinonimica a devenit mai bogată și mai precisă. Tot ei s'au îngrijit și de corectura lucrării.

D-l Evolceanu a lucrat până în 1914, redactând și neologismele începătoare cu literele F—H (cu totul 52 de coloane), iar D-l Naum a lucrat dela 1928 încoace, făcând uneori și redacția neologismelor (INFERIOR — INFERNAL, INHUMAN — INICHITATE INTERCLUS — INTERTROPICAL, INUMAN — INVADA, cu totul 16 coloane).

Faptul că redacția fiecărui cuvânt a fost revăzută de două ori înainte de a i se da forma definitivă și fiecare corectură cel puțin de 5 ori prezintă oarecare garanție că nu s'au strecurat prea multe erori de fapt și greșeli de tipar.

Traducerea franceză a fost revizuită până în anul 1914 de Henry Lolliot, profesor în București, iar după războiu de d-l Yves Auger, profesor la Universitatea din Cluj.

Ținându-ne la curent cu dezvoltarea lexicografiei moderne, ne-am depărtat tot mai mult de principiile călduzitoare ale vechilor Dicționare Academice, excluziviste și normative, și am căutat să facem din opera noastră tot mai mult un Tezaur al limbii române, în care să nu fie cuprinsă numai limba literară, cu cuvântul mai clar precizat, ci și limba vorbită, neasemănat mai bogată, mai variată și mai interesantă, izvorul însuși al limbii literare de mâne. De aceea am făcut un loc din ce în ce mai mare neologismului și cuvântului regional și am căutat să ne îmbogățim tot mai mult colecția noastră de fișe.

În direcția aceasta am fost ajutați de o serie întreagă de colaboratori, în cea mai mare parte studenți care s'au perindat la Universitățile din Cernăuți și Cluj, d-nii și d-șoarele I. Brăteanu, P. Coman, E. Crișanu, Fl. Florescu, I. și N. Grămadă, M. Jiga, A. Leoveanu, D. Macrea, M. Mateiu, P. Nișca, J. Nișulescu, L. Papp, Șt. Pașca, R. Paul, S. Pop, M. Pușcariu, G. Șerbu, L. Sirca, O. Toderaș, G. Tofan, O. Vasu și G. Vulcu. Afară de controlarea și completarea extraselor și aranjarea fișelor după alfabet, ei au făcut, după indicațiile directorului, extrase de material nou lexical.

Cu deosebită recunoștință aducem mulțumirile noastre celor ce ne-au trimis, îndemnați de dorința de a contribui la îmbogățirea acestui Dicționar, prețioase contribuții lexicale regionale, în special d-lor și d-nelor: I. Bălan (profesor la Cernăuți), A. Banciu (profesor la Brașov, din Săliște în Transilvania), A. P. Bănuț (fost prefect, din Bihor, Maramureș, Sălaj, Someș), G. Cioran (preot, din Rășinari, lângă Sibiu), A. Coca (avocat la Sasca-Montană, din cercurile Sasca-Montană și Oravița), P. Coman (student, din Măfău în Mușcel), I.

Corbu (asesor) și V. Corbu (medic-colonel din Zagra lângă Năsăud), A. Cosma (din Timișoara), Z. Crițan (din Stroești în Suceava), N. Drăganu (profesor universitar la Cluj, din Zagra în Năsăud), H. Furtună (scriitor), I. Grămadă (eroul mort la Cireșoara, din Zaharești în Bucovina), N. Ionescu (din Șişești, în Mehedinți), N. Ițu (inginer silvic, din cele mai multe regiuni ardelenice, mai ales termeni în legătură cu pădurea), C. Lacea (profesor la Academia de Comerț din Cluj, din Brașov), V. Lazar (profesor, din Jina, jud. Sibiu), S. Liuba (învățător, din Măidan în Banat), Fl. Marian (preot, din Bucovina), C. Marinescu (profesor la Universitatea din Cluj, din Dolj, Mehedinți, Muscel), I. Nandriș (medic, din Mahala în Bucovina), P. Nișca (profesor, din Băița în Hunedoara), G. Nistor (profesor, din Vicovul-de-sus, în Bucovina), M. Olmazu (din Teleorman), I. Panțu (profesor, din Brașov), Șt. Pașca (docent la Universitatea din Cluj, din Criscior în Hunedoara), I. Pavelescu (profesor, din Ilfov), Șt. Popescu (pictor, din părțile Buzăului), A. Procopovici (profesor universitar la Cernăuți, din Bucovina), C. Rebreanu (profesoară, din Bistrița), V. C. Șoarec (avocat, din Piatra-Neamț), I. Sohorca (preot, din Sângeorz-Băi), A. Tomiac (din Vicovul-de-sus și Straja în Bucovina), G. Tofan (profesor la Cernăuți, din Bilca în Bucovina), G. Vulcu (profesor, din Răhău în Alba).

Colecția noastră de extrase s'a îmbogățit prin donațiunea făcută de d-l E. Gamillscheg, profesor la Universitatea din Berlin, care achiziționând, pentru Seminarul de limbi române, biblioteca d-lui H. Tiktin, ne-a pus la dispoziție fișele marelui nostru

lexicograf, în parte neutilizate în Dicționarul său român-german.

Conducătorul Dicționarului fiind și directorul Muzeului Limbei Române, a pus la dispoziția redactorilor una din încăperile și bogata bibliotecă a acestui institut, precum și un neprețuit material lexicografic cuprins în răspunsurile primite din toată țara la cele șase chestionare: CALUL, CASA, FIRUL, NUME DE LOC ȘI DE PERSOANĂ, PĂSTORITUL și ALBINĂRITUL, precum și cel cules pe teren de anchetorii Atlasului Lingvistic. Din nenorocire, nici fondurile Muzeului, nici ale Dicționarului n'au fost până acum îndestulătoare pentru o extragere sistematică pe fișe a acestui material lexical.

Aceleași greutăți financiare au împiedecat mărirea numărului colaboratorilor, singura modalitate ca publicarea Dicționarului să poată înainta mai repede. De aceea datorăm o mulțumire cu atât mai mare guvernelor care au acordat Academiei în anii grei de criză, când continuarea lucrării era serios amenințată, ajutoare materiale, precum și Fundației culturale Regele Ferdinand I, din a cărei contribuție anuală o parte a fost alocată pentru Dicționar.

Recunoștința noastră se îndreaptă în deosebi către d-l Emanoil Bucuța, care, printr'o acțiune întreprinsă în anul 1926, a strâns dela «Prietenii Dicționarului» suma de 1.124.781 lei.

Pentru înlesnirea cetitorului dăm o Bibliografie completă, cu scurtările întrebunțate în acest volum, a cărților utilizate.

Cluj, la Crăciun, 1933.

SEXTIL PUȘCARIU